

PET DNI ZA SLOVENSKO E-6

IVAN LIPOVEC

Popotništvo je v državah Zahodne Evrope vedno bolj priljubljeno: stara celina je preprežena z dolgimi pešpotmi, od katerih ima večina kontrolne točke, nekatere pa so le primerno označene, vendar ne obstajajo nobena dokazila o prehojeni trasi. Ljudje pač hodijo, ker to radi delajo, in izključno sami sebe bi goljufali, če ne bi prehodili nameravanega dela poti.

Po Sloveniji sta speljana dela dveh dolgih evropskih pešpoti, E-6 od severa do juga in E-7 od zahoda do vzhoda. Medtem ko večina popotnikov pot ali njen del prehodi, se nekateri odločijo drugače premagati to razdaljo. Pred časom smo poročali, da je skupina ljudi slovenski del E-6 pretekla, lani pa so se trije Slovenci odločili celotno E-6 premagati z gorskim kolesom, tem vse bolj priljubljenim pripomočkom za premagovanje razdalj in tudi višin. Objavljamo reportažo o tem podvigu. (Op. ur.)

* * *

Mi, se pravi Milan, Stojan in jaz, smo se podali na E-6 z gorskimi kolesi, celotno pot pa smo prevozili v dveh etapah in za to porabili pet dni.

Dan za začetek prve etape je bil ponesrečeno izbran: vso pot od Ljubljane do Radelj je lilo kot iz škafo. Toda začelo se je in nismo hoteli odnehati že takoj na začetku. A bolj ko smo se približevali izhodiščni točki, bolj je dež ponehaval, med pripravami na start pa celo ni več deževalo.

Startali smo, vendar se nismo peljali daleč. Že na drugi kontrolni postaji v Radljah smo morali vedriti. Vztrajali smo dve uri in splačalo se je: dež je ponehal in lahko smo se zagrizli v pohorske strmine. Pot je bila razmočena in blatna, zato smo se odločili, da bomo vozili po gozdnih cestah do naslednje kontrolne postaje na Mali Kopi. Razpoloženje je raslo, celo nekaj sončnih žarkov smo ugedali in občudovali pohorske griče z raztresenimi kmetijami v lepih kontrastih sončnih žarkov, dvigajoče se megle in višje viseče temne oblake, ki so nam kmalu prekrizali račune. Zatekli smo se h Kremnjaku pod lopo — ravno v pravem trenutku, ko se je ulila ploha. Tudi mrzlo je bilo. Tu smo lahko poslušali tudi radio in slišali, da na Kredarici sneži; pozneje smo videli, da sneži tudi na Mali Kopi — in to konec junija!

Čez poldrugo uro smo lahko nadaljevali

Prav »hudi« gorski kolesarji na zelo strmih odsekah svojih smeri s kolesom zamenjajo vlogo — kolo zajaha kolesarja

pot. Vzpenjali smo se vedno višje in kmalu zabredli v nizke oblake. Na Malem sedlu je veter oblake razgnal in odprl se nam je prečudovit pogled na Mislinjsko dolino. Ker smo lahko potovali le po gozdnih cestah, smo se morali za končni naskok na Malo Kopo najprej malo spustiti. Ta spust je sicer dobro del, le trajal je predolgo: vedeli smo namreč, da bo potrebno vsak meter spusta nadoknaditi z vzponom. Pa še pregloboko smo se spustili, vzpon po razriti cesti pa je bil prava muka in je pomagala le najnižja prestava (28—32). Toda vztrajali smo in uspelo nam je.

Krajši popoldanski odmor z malico je prijal, spust v dolino do Mislinje pa je bil kot naročen počitek. Toda takoj po kontrolni točki na letališču v Slovenj Gradcu smo se zopet zagrizli v klanec. Poskušali smo sicer po markirani poti, a zaman: preveč je bila razmočena in blatna. Tako smo delali ovinke in nabirali dodatne kilometre.

Naš naslednji cilj je bil Razbor, vozili pa smo po njegovem kopastem pobočju nad Titovim Velenjem. Na levi smo imeli lep razgled na Šoštanj in na hladilna rezervoarja termocentrale...

DEŽEVNA PRVA ETAPA

Popoldan se je že prevesil v večer in računali smo, da bomo na Razborju prespali. Tja smo pripeljali ob sedmih zvečer

in medtem ko smo čakali na gospodinjo, že delali načrte o večerji. Toda sledilo je razočaranje: tukaj ni bilo prostora, da bi prespali, naslednja točka pa je bil Dom na Slemenu, ki je uro in pol oddaljen od Razborja. Ni nam pač preostalo nič drugega, kot da se čimprej podamo na pot. Bila je blatna, strma in težavna, tovor na prtljažniku kolesa pa vedno težji. Pri vsakem preoblačenju sem namreč odložil mokro perilo na prtljažnik. Nismo se premikali hitreje od pešca in ujela nas je tema, tako da smo do doma prispeli pozno. Bili smo utrujeni, razočarani nad Razborjem in lačni. Toda razpoloženje je bilo spet rožnato, takoj ko smo slišali, da tukaj lahko prenočimo in da nam lahko pripravijo večerjo. Ob pogledu na kadeč se krožnik s testeninami in zrezkom je bil poplačan ves trud od Razborja do Slemena.

Drugi dan smo nadaljevali pot točno po markirani pešpoti. Začelo se je s strmim spustom po ozki potki med smrekami in dalje po senožetih mimo Kajuhovega spomenika. Strmina je bila ponekod izredno huda. Največja težava so bili ovinki in večje ovire na poti.

V Mozirje smo prišli zgodaj, po krajšem postanku, ko smo pred blagovnico poskusili mortadelo MIP, pa smo prišli v Nazarje, se oskrbeli s hrano in nadaljevali pot. Zopet smo zapustili E-6 in grizli v klance po gozdni poti in po Črnem grabnu navkreber. Na Čreti smo dobili žig in odbrzeli dalje, se vrnili na E-6 in uživali v pokrajini. Pot je bila ozka, vzpenjala se je in spuščala, pri hudih vzponih pa je odpovedala celo najnižja prestava in treba je bilo hoditi. Na poti ni manjkalo naravnih ovir, ki jih med vožnjo ni bilo mogoče prečkati. Spusti so bili ponekod kar nevarni, saj 15-kilogramski nahrbtnik na prtljažniku močno zmanjša stabilnost kolesa.

Na Joštu smo dobili žig, dal pa nam ga je 83-letni možakar. Pripeljali smo se, ko je ravno kosil travo. Teren je bil izredno strm in pomagati si je moral z derezami. Ko smo ga povprašali, kako da živi sam, nam je odgovoril, da želi skrbeti sam zase, dokler bo pač mogel. Glede na njegovo čilost bi rekli, da bo kljub starosti to zmožgal še dolgo.

Pot smo nadaljevali z izrednim spustom do Lipe, nato pa z vzponom. Tako je vedno: po vsakih sto višinskih metrih spusta pride najmanj sto metrov vzpona. Želiš si le to, da bi bila pot enakomerno strma, da ne bi bilo drobnih lokalnih strmin, ki jemljejo sapo in lesenijo mišice na nogah.

V Motnik smo prispeli pozno popoldne in tam sklenili, da bomo prespali na Trojanah. Tistih nekaj kilometrov smo morali še narediti po asfaltu in prav čudno smo se počutili, ko smo z gorskim kolesom vozili po asfaltu. Osebnost raje vozim po makadamu. V motelu na Trojanah smo

v resnici dobili sobo, tuširanje pa nas je popolnoma prerodilo. Temu je sledila večerja — seveda s testeninami in zrezkom.

STRMA LIMBARSKA GORA

Naslednji dan nas je ravno pred startom presenetil dež. Čakali smo uro ali dve, nato pa smo se odločili, da bomo kljub dežju odrinili. Priti je namreč treba vsaj do Ljubljane, kjer nas čakajo avti.

Začel se je križev pot. Visoko v daljavi smo videli Limbarsko goro, ki je naš prvi cilj. Pot je ovinkasta, mokra, strma in ozka. Močno drsi in nevarno je. Ponekod se spustimo za nekaj deset metrov in kolnemo, kajti treba se bo spet vzpenjati.

Ne vem, ali sem bolj premočen od potu ali od dežja. Toda ne odnehamo — in tudi ne smemo, čeprav se Limbarska gora ne približa. Preveč ovinkov je. Končno pa le zagledamo cerkev na vrhu. Toda poti še ni konec: kot za začimbo so zadnji metri najbolj strmi.

Na vrhu se preoblečemo in se posvetujemo glede nadaljevanja poti. Sklep se glasi: peljemo se do Moravč, kjer to etapo končamo, drugi del poti pa nadaljujemo julija. V Ljubljano, tako smo sklenili, se vrnemo s kolesi.

Za spust se opremim, kot se spodobi. S seboj imam namreč nepremočljiv anorak in kapo, pa tudi rokavic nisem pozabil. Milan mi kar malo zavida, saj ga zebe v glavo. Je imel pa zato lažji tovor! — V Moravčah pritisnemo zadnji žig in se odpravimo domov. Do Ljubljane nas čaka še 38 kilometrov. Toda ko sédem v avto, se kar prijetno počutim.

NA TURJAKU OSTANEVA ŠE DVA

Mesec dni pozneje začnemo drugo etapo. Zgodaj zjutraj se dobimo v Moravčah, za mano, ki sem prišel iz Nove Gorice, pa je že kar dobršen del poti — z avtom, seveda. Toda kljub temu: vstati je bilo treba sredi noči.

Začnemo se vzpenjati proti Sv. Miklavžu. Pod vrhom dobimo žig, vendar poti ne nadaljujemo po E-6, pač pa se vrnemo in vozimo po kolikor toliko znosni vaški poti. Ko prečkamo Savo, vemo, da je pred nami daljši vzpon na Janče. Tako Milan kot Stojan strašita s tem vzponom, da me začne kar skrbeti. Pa ni hudo! Pri spustu pa se nekoliko zaračunamo in se spustimo prenizko, tako da se moramo po nepotrebnem spet vzpenjati. S karte namreč ni mogoče razbrati vseh drobnih spustov in vzponov.

Nadaljujemo točno po markirani poti. Veliko časa izgubimo z iskanjem markacij, ki so narisane tako, da jih pešec s svojo hitrostjo lahko pravočasno zazna, kolesarjem, posebno ob spustu, ko je treba gledati predvsem pod kolesa in na pot, pa je iskanje oteženo.

Prispemo v Grosuplje, kjer se oskrbimo s hrano in nadaljujemo pot do Taborske jame. Do Turjaka, kjer nas Stojan zapusti in se vrne domov, prispemo ob treh popoldne. Za razliko od prve etape, kjer nas je pral dež, nas tu sonce prijetno greje. Na Turjaku se razložimo po stolih in mizah, razgrnemo jedačo, si naročimo pijačo ter se grejemo kot martinčki. Po karti pregledujemo preostanek poti: do naslednje postojanke je pot pikčasto označena, kar pomeni, da je za kolesarjenje težavna; torej je taka, kot je bila čez Čreto in Jošt. Z Milanom se odločiva, da greva po cesti. Voziva skozi Rašico do Roba, do koder je tudi asfalt. Od tu dalje pa se začne vzpon na Mačkovec. Gozdna cesta je sicer lepa, vendar strmina ne popusti. Nešteti potočki prijetno žuborijo. Voda je čista in ko mi je v bidonu zmanjka, jo mirno napolnim v bližnjem potoku.

Na Mačkovcu se srečava s pešpotjo E-6, od tod dalje pa se spuščava. Bloška planota je čudovita. To odkrivajo tudi tujci, ki so si tukaj postavili mladinski tabor. V Novi vasi na Blokah dobiva kontrolni žig in skleneva še isti dan pripeljati do Starega trga.

Na robu Bloške planote se začne vzpon. Ker je pot na karti označena pikčasto, se odločiva, da greva po svoje. Prvič, odkar sva na poti, povprašava domačine za

Z gorskim kolesom so se ljudje lotili že vseh mogočih pustolovščin, tudi vožnje prek manjših pustinj in delov puščav

pot. Razlagajo nama, vendar se na karti, ki je stara in kjer vse gozdne poti niso vrisane, ne znajdeva. Voziva bolj na pamet in ne veva, kje sva. Srečava tri avtomobile z lovci, vendar ne vprašava za pot, ker sva vesela, da sva se izognila trčenju na ozki cesti, oni pa tudi. — Glavne ceste tod okoli sicer poznam, v gozdu pa je nekaj drugega. Končno le prideva na plano — toda namesto da bi prišla v Stari trg, prideva na cesto pred Ložem.

Pozno je že in ko se usedeva k pivu, vidim, da sva ta dan efektivno že devet ur in pol na kolesu. Poskusiva poiskati prenočišče v hotelu Turist, ki naj bi bil v Starem trgu, vendar nama natakariča pove, da v Starem trgu sploh ni hotela. Svetuje nama zasebne sobe, kjer se tudi nastaniva in prenočiva.

DEŽELA MEDVEDOV

Naslednje jutro že dokaj zgodaj zapustiva Kozarišče in grad Snežnik in se potopiva v prostrane gozdove Snežniškega pogorja. Iz njih bova prišla šele na Gomancah. O divjini naju prepričuje tudi tabla z opozorilom, da so tukaj medvedi. Cesta je lepa in gladka, vendar se vseskozi dviga. »Še ta vzpon in potem spust do Gomanca! Glavne strmine sva že predelala,« pravi Milan, ki je gozdar in vseskozi vneto gleda na karto. Kmalu zavijeva z glavne poti, da bi se lahko priključila E-6. Ta podvig uspe, čeprav sem imel že nekaj pomislekov zaradi včerajšnjega kiksa. Kmalu zagledava rumeno rdeče markacije in nadaljujeva pot, ki se še vedno neusmiljeno vzpenja. Na karti spet izgubiva orientacijo: teren se nikakor ne ujema s situacijo na karti — toda markacija je, in sicer zelo jasna. Nekaj torej ni v redu.

Gledava in gledava karto, nato pa ugotoviva, da sva sicer na E-6, vendar sva zavila po varianti A, ki pelje proti Mašunu in Snežniku, medtem ko je najina smer proti Leskovi dolini. Naredila sva torej tristo višinskih metrov zastoj! Ko se vrneva, ugotoviva, kje sva zgrešila: če bi šla vseskozi po markirani poti, se to ne bi zgodilo.

Do Leskove doline prevoživa v dolgem spustu. Skrbi me, ker bo treba vsak meter višine še nadoknaditi.

Leskova dolina je zapuščena. Prostor za prenočevanje je sicer odprt in tudi postelje so tam. Žig dobiva na nalepkah, le vpisne knjige ni. Škoda, da je vse tako zapuščeno in zanemarjeno. Iščem vodo, a je ne najdem, imam pa čisto prazen bidon. Le kako bom brez pijače do Gomanca? — Po dolgem času tam spet srečava osebni avtomobil kot znak civilizacije, nekaj pa jih je tudi parkiranih ob gozdarskih hišah; popotniki, ki so odšli na Snežnik, so tam pustili svoje jeklene konjičke.

VISOKE PLANOTE NOTRANJSKE

Nadaljujeva pot. Milanova »višinska« računica je popolnoma odpovedala. Zopet se vzpenjava in temu ni videti konca. Posamezni odcepi cest na karti nama povedo, kje sva. Do Gomanc je še daleč. Vzpona ni ne konca ne kraja in izdatno pridobiva višino. Čutiva svežino zraka. Oceniva, da sva na 1200 metrih višine. Nato pa se pot le prevesi. V dolino drviva, da se kar kadi za nama. Zaupava v dobre zavore, ki jih ima gorsko kolo. Nenavadno hitro zagledava prostrano planoto Gomance. V gozdarski koči se odžejava, izprazniva zalogo hrane in se odpraviva dalje. »Samo še spust!« pravi Milan. Vendar mu ne verjamem. Naslednja stran karte, ki kaže še preostalo pot, se mi namreč zdi sumljiva.

Spust je močan in hiter. Cesta je prašna in oba sva v trenutku bela. Še nekaj avtomobilov bova srečala, pa bova kot peka! Po spustu prideva na planoto in vidiva, da bo še nekaj vzponov. Premagava tudi te in prideva na asfalt. »Konec prahu in kozjih stez!« si mislim. Pa sem se močno uštel!

Že od Gomanc dalje voziva po Hrvaškem. V Klani dobiva žig, ki je predzadnji, ter nadaljujeva pot proti Brezi, in sicer po asfaltirani cesti, nad čemer sva močno presenečena, kajti na karti je ta pot označena kot kolovoz. V Brezi skleneva, da greva dalje vseskozi natančno po pešpoti, to odločitev pa prav kmalu obžalujeva. Pot je namreč taka kot od Črete do Jošta, morda pa še slabša: ozka pešpot z naglimi spremembami naklona, naravnimi ovirami za kolo in ostrimi ovinki. Skoraj bi potreboval nekoga, ki bi mi na ovinku odnašal zadnji konec kolesa! Tudi hoditi je treba ponekod. Zgrešiti pa te poti zagotovo ne moreva: na vsakih deset metrov je markacija, kar se mi zdi že malo neokusno.

Bolj ko se bližava vasi, bolj se pot zboljšuje. Na koncu je že kar prijazen kolovoz, primeren za traktor. Pred vasjo srečava nekaj nedeljskih sprehajalcev, ki naju čudno gledajo. Sam sem namreč oblečen v kolesarski dres športnega društva Meblo in sredi divjine delam reklamo za svojo firmo.

Vas pred nama je Kastav: to je končna točka. Tabla, ki ponazarja konec poti, je poleg gostilne. Privoščiva si veliko točeno pivo, pa še laško je povrhu. Zdaj morava najti le še končni žig. Nad vse sva presenečena, ko tam doživiva pravi sprejem: pričaka naju Braco, ki ima skrbno urejeno evidenco o popotnikih. Pregleda žige in pravi, da je OK, nakar dobiva spominsko značko. Malo še skupaj popijemo, potem pa odbrziva proti Reki, od koder je čez štiri ure odhod vlaka proti Ljub-

ljani. Na pomolu se še skupaj fotografirava in greva potem na večerjo, ob pol devetih pa sva že vkrcana na vlak, ki vozi po voznem redu, tako da sva točno ob uri v Ljubljani. Milana odpeljem v Radomlje, v Novo Gorico pa prispem sicer pozno, vendar srečno.

ZDAJ PA NA E-7

Urejanje vtisov pride na vrsto naslednji dan. Počutim se bogatejši, kajti bogatijo me doživetja zadnjih dni, ki mi bodo ostala za vedno. Nihče jih ne more vzeti in tudi vrednosti ne izgublja.

Vedno znova sem presenečen nad lepoto Slovenije. Toliko pestrosti na tako majhnem prostoru zlepa ne najdeš na svetu. Pot, ki sva jo prevozila, je speljana po krajih, ki jih človek sicer redko vidi, zato jo je vredno prehoditi — ali pa morda prevoziti.

Mi trije pa se že oziram po E-7. Pa tudi avstrijski del E-6 je verjetno zanimiv za gorsko kolo. Morda pa se bomo kdaj podali nanj.

(Glas upravljalca, Meblo)

Največji dosežki v alpinizmu

V prvi letošnji številki štirijezične revije »Die Alpen«, ki je glasilo Švicarskega alpskega kluba, v četrtnem letu, ki izhaja ob mesečni reviji te planinske organizacije, je objavljen dolg prispevek »Pogled nazaj na dvajset let alpinizma«. V lepo ilustriranem članku so zbrani podatki o največjih evropskih alpinističnih dosežkih od leta 1969 do konca lanskega leta. Od dejanj jugoslovanskih alpinistov so posebej poudarjeni le nekateri največji uspehi Toma Česna, saj v pregledu niso naštetni uspehi odprav, ampak izključno posameznikov.

Podrobno je opisano, da je leta 1986 Tomo Česen sam in pozimi ter brez kakršnekoli pomoči prepezal stene Eigerja, Matterhorna in Grandes Jorasses. »Vozil se je z avtom od enega masiva do drugega in zmagal tri stene v tednu dni. To je bil nenavaden podvig in lep primer avtonomije,« je zapisano. Opisano je tudi, kako je Tomo Česen 23. januarja 1989 v solo vzponu v sedmih urah splezal Moderne čase v Marmoladi in isto leto — prav tako solo — še severno steno Jannuja v Himalaji, »kar je primer najboljšega alpinizma«.

Nevarno višinsko plezanje

Tistim, ki se vzpenjajo na Mount Everest in druge najvišje gore, se zaradi zmanjšane količine kisika lahko poškodujejo možgani. Strojnikovski so preiskali 35 alpinistov, ki so osvajaali najvišje vrhove, in ugotovili, da jih od časa do časa zapuščajo spomini, da imajo težave s pisanjem in z izvajanjem določenih navodil. Ščasoma se te funkcije obnovijo, za zdaj pa še ni jasno, ali je mogoče te okvare popolnoma odpraviti.